

FRANZ WEIDENREICH IN MEMORIAM

Uit *New York*, alwaar hij de laatste jaren van zijn welbestede leven doorbracht, bereikte ons de mededeling van het overlijden van Professor Dr. Franz Weidenreich.

In den tijd, dat het oude Duitsland onze cultuur nog verrijkte met zijn schatten van kunsten en wetenschappen, werd Weidenreich geboren te *Edenkoben*, een klein plaatsje in den Rijnpalts. Hij studeerde geneeskunde en biologie aan de universiteiten te *München*, *Kiel*, *Berlijn* en *Straatsburg*.

Zijn proefschrift over het cerebellum der zoogdieren vormde de eerste van een reeks van meer dan 200 publicaties — waarvan de laatste nog afgedrukt moet worden.

En toch heeft deze geniale zoon van het Oude Volk zich als een moderne *Ahasverus* zijn weg door het leven moeten banen... In 1904 werd hij tot hoogleraar in de anatomie benoemd in *Straatsburg*. Na afloop van den eersten wereldoorlog door de Fransen uitgewezen, moest hij tot 1921 wachten vooraleer hij in *Heidelberg* in eenzelfde functie zijn werk kon voortzetten.

In 1926 zag zijn mededeling over de in 1914 in *Ehringsdorf* bij *Weimar* opgegraven onderkaak het licht: deze opende de lange rij zijner palaeontologische onderzoekingen. Daarnaast echter vond hij nog gelegenheid tot velerlei ander werk: hier vermelden wij slechts zijn publicaties over de structuur der tandweefsels, tanden en omgeving¹⁾, welke hem destijds in nauwe relatie brachten tot de Amsterdamse anatomie.

In 1928 volgde zijn benoeming tot hoogleraar in de anthropologie te *Frankfort*.

Toen het ogenblik aanbrak, waarop de Duitse *cultuur* vervangen werd door *Kultur*, was ook voor dezen eminenten geleerde geen plaats meer in zijn eigen vaderland: uitgestoten, gescheiden van bijkans allen, die hem lief waren, maar desondanks het noodlot trotserend, wist hij met ongebroken energie zijn wetenschapswerk voort te zetten: in 1934 als Visiting Professor in *Chicago* werkzaam, werd hem door de Rockefeller Foundation een professoraat aangeboden in *Peking* (*Peiping*), alwaar hij in 1935 den taak van wijlen *Davidson Black* op zich nam.

Het schijnt wel, als kon eerst hier zijne schier ongeëvenaarde wetenschappelijke activiteit tot volledige ontplooiing komen. Van zijne talrijke geschriften uit deze buitengewoon productieve periode — zij verschenen merendeels in de *Palacon-*

¹⁾ In zijn *Index Operum* telden wij er niet minder dan 20, waarvan vele in de odontologische vakliteratuur verschenen; zo b.v. in *Kantorowicz's Handwörterbuch der gesamten Zahnheilkunde*, de *Deutsche Monatsschrift für Zahnheilkunde* en *Paradentium*.

tologia Sinica — vormen die over den *sinanthropus pekinensis* ongetwijfeld een hoogtepunt. Zijne magistrale monographie over diens dentitie — uitgevoerd in twee delen en verlucht met niet minder dan 345 afbeeldingen en 40 diagrammen — getuigt van zijn diepgaande kennis der morphologische gebitsproblemen.

In dezen tijd ook was het, dat hij in nauwer contact kwam met den bekenden Hollandsen geleerde V o n K ö n i g s w a l d, thans hoogleraar te *Utrecht*, die destijds op zo succesvolle wijze het werk van wijlen Professor D u b o i s op Java voortzette. Het kwam tot ene uitermate vruchtbare samenwerking tussen beiden.

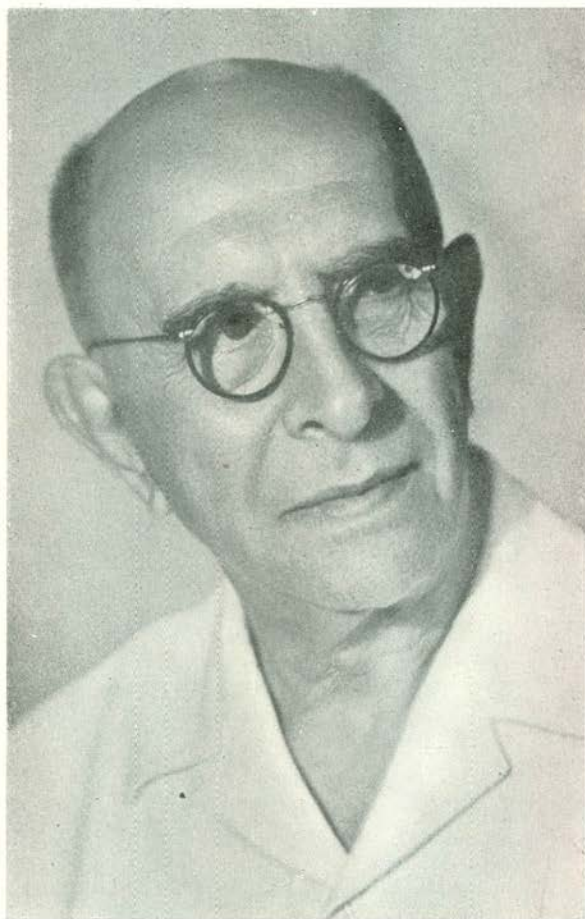
Inmiddels paken zich ook over Oost-Azië steeds dreigender wolken samen. De Japanners stonden voor *Peking*, verdere opgravingen moesten worden gestaakt. W e i d e n r e i c h keerde terug naar de Nieuwe Wereld. In *New York* begroette het American Museum of Natural History hem als gezienen en welkomen gast.

Indefessus agendo zette hij zijn werk aldaar voort, totdat eindelijk ook over hem de rust kwam en de stilte van den dood.

De wetenschap heeft afscheid genomen van een harer coryphaëen.

TH. E. DE JONGE

J. M. KLINKHAMER 75 JAAR

Officier in de Orde van Oranje-Nassau

Op 18 Maart vierde J. M. Klinkhamer te Soerabaja zijn 75ste verjaardag. Klinkhamer, een naam die de jongere generatie misschien niet veel meer zegt. In 1930 verdween hij naar Indië, zijn geboorteland. Maar zoveel te sterker spreekt deze, voor de Nederlandse tandheelkunde zo belangrijke, figuur tot de ouderen. Een actieve, strijdvaardige natuur, wiens naam vooral is verbonden aan de Vereniging van Nederlandse Tandartsen welke oprichter en bezielende voorzitter hij jarenlang is geweest. Hij werd tot erelid benoemd en ontving de hoge onderscheiding der Vereniging de „Dentz-Médaille”. Tal van voordrachten kan men op de oude programma's der vereniging terug vinden; maar zijn zwaarste strijd heeft hij gevoerd bij het propageren der pulpa-amputatiemethode. Zij, die zich herinneren hoe scherp deze controverse tussen „extirpatoren” en „amputatoren” tot uiting kwam, waarbij men door zich onder de laatste te scharen min of meer zijn reputatie op het spel zette, voelen nu nog bewondering voor de man die dit risico zonder aarzelen aanvaardde bij het verdedigen van zijn overtuiging. Ook naar het onderwijs ging zijn belangstelling uit. Tezamen met Prof. Zwaardemaker, Dentz, Hamer en Grevers nam hij in 1916 zitting in een commissie ter voorbereiding ener nieuwe opleiding. Een lectoraat in de prothetiek te Utrecht werd door hem geweigerd op grond van zijn bezwaren tegen het toenmalige onderwijs.

Bij het oprichten van de Maatschappij deed Klinkhamer eveneens van zijn strijd lust blijken. Jarenlang was hij lid van het Hoofdbestuur. Bekend ook is zijn strijd tegen de onbevoegden in ons vak, in zijn kwaliteit als voorzitter van de Maatschappij-commissie B.O.U.T. En ook met Tijdschrift-zaken heeft hij zich actief bezig gehouden. Zo was hij korte tijd redacteur, nadat hij reeds vele jaren te voren, in 1908 tot het Gezelschap toetrad, dat het T.v.T. beheerde.

Geboren in Indië te Blitar kwam Klinkhamer reeds op zeer jeugdige leeftijd naar Nederland. Oorspronkelijk bestemd voor ambtenaar B.B. liet hij deze studie voor die van tandarts varen en vestigde zich als zodanig te 's-Gravenhage, waar hij zich in 26 jaren een praktijk met grote naam verwierf. Ten slotte bleek de magische aantrekkingskracht van de Oost hem zelfs op een leeftijd van achter in de 50 te sterk en vestigde hij zich te Bandoeng, vanwaar hij enige jaren later naar Soerabaja verhuisde. Bekend is zijn arbeid aan de Stovit aldaar, waar hij onafgebroken, zonder buitenlands verlof tot aan de Japanse bezetting werkte. Maar ook toen gaf hij geen krimp en bleef werken o.a. in de vrouwenkampen Tangerang en Adek. Bij het herstel heeft hij ondanks ongelooftelijke moeilijkheden samen met zijn zoon, weer getracht werk-mogelijkheden in Soerabaja op te bouwen, zodat hij reeds aanvang 1946 weer, zij het uiterst bescheiden kon practizeren. En in Januari 1948 kon de opleiding aan de Stovit weer worden ter hand genomen. In navolging van Nederland wil men deze ook verbreden en tot een zes-jarige studie maken. Aan de noodopleiding nemen momenteel een zestigtal studenten deel.

Het heeft deze stoere werker op zijn 75ste verjaardag niet aan huldigende belangstelling ontbroken. In de aula van de geneeskundige faculteit van de Universiteit van Indonesië werden hem door Dr. F. W. F. Hunger, gedelegeerd Recomba, namens de regering de versierselen van Officier in de Orde van Oranje Nassau op de borst gespeld, nadat te voren de president prof. A. A. Cense zijn geluk-

wensen had aangeboden. Voor de faculteit der geneeskunde sprak prof. Dr. A. Siegenbeek van Heukelom, waarna collega M. Knap, lector aan het Instituut in een geestige toespraak de levensloop van de jubilaris schetste. Hij sprak behartigenswaardige woorden, waarvan wij hier een gedeelte laten volgen:

Wij zouden de gehele mensheid als volgt kunnen indelen: Van de 100 zijn er 98, die zich weinig uiten en zich laten leven en er zijn er misschien 2 of minder, die invloed trachten uit te oefenen op hun eigen levensweg en die der gehele mensheid.

Zij, die daarbij een goede invloed hebben zijn echter nog moeilijker te vinden en niet in percentages, maar alleen pro mille uit te drukken en zo is het ook met de tandartsen. De grootste groep is tevreden met de opleiding die zij gehad heeft en past de geleerde methode met steeds meer routine en stijgend zelfvertrouwen toe.

Zij vullen al vullende hun uren en beurzen, al mag dan niet worden ontkend, dat zij de patiënten ook waar geven voor hun geld.

Zij hebben hun hobbies, doen aan sport, besteden hun vrije tijd aan sociale en politieke verenigingen of op de effectenmarkt. Zij schrijven of lezen nagenoeg niets op tandheelkundig gebied, maar bridgen en golfen veel.

Dit is verreweg het grootste gedeelte der tandartsen. Een klein percentage komt ook op de tandarts-vergaderingen en doet daar zijn mond open en hier kunnen wij weer twee soorten onderscheiden. Eén met de elleboog stotende, naar zich toe graaiende moderne groep, die wij afbrekers kunnen noemen, de materialisten, die alleen maar vragen: „Wat koop ik er voor”. Zij brengen ons beroep niet vóór- maar achteruit. Dan is er een enkele, die het ernstig meent en een voorbeeld is in gedrag en levenswijze voor de anderen. Hij weet dat het vak alleen vooruit kan worden gebracht door serieuze studie, nauwkeurige waarnemingen, eerlijkheid en een open hart.

Zulk een voorbeeld is K l i n k h a m e r.

Inderdaad! En, zoals collega Knap terecht opmerkt dezulken zijn dun gezaaid. Hun grootste waarde schuilt wel in het voorbeeld dat zij de jongere generatie stellen, die — in het na-oorlogse tijdsbestek — misschien meer dan ooit de bezinning, waartoe zo'n voorbeeld leidt, van node heeft.

Nog tal van sprekers voerden het woord of boden geschenken aan.

Ook onze redactie biedt K l i n k h a m e r haar gelukwensen aan en brengt hem dank voor de vele diensten aan de tandheelkunde, zowel hier als in Indië bewezen. Een blanke die op deze leeftijd in de tropen nog belangrijk werk verricht! Hoe weinigen zal dit gegund zijn.

M-t.

H. G. PITSCH, 75 JAAR

Op 24 April bereikte onze Amsterdamse collega H. G. Pitsch de leeftijd van 75 jaar. Hoewel met de nodige schroom wagen wij het dit feit te vermelden. Immers wij weten ons daarmee het misnoegen van de sympathieke grijsaard op de hals te halen. Maar wij kennen onze harde plicht en nemen tevens — zij het onbedoeld — wraak op het feit, dat hij zich door een te voorziene vlucht aan elke hulding onttrok.

Pitsch is een man van weinig woorden, wij zullen er hem dan ook weinige geven. Volstaan wij, met te wijzen op zijn sterk ontwikkeld sociaal gevoel, dat hem steeds op de bres deed staan, waar het betrof de tandheelkundige verzorging der minderbedeelden: nog op de huidige dag vervult hij de zware taak van leider der Coöperatieve Kliniek van de A.T.V. Ook in de Maatschappij heeft hij zijn sporen verdiend. Zo bemoeide hij zich duchtig met haar oprichting, was van 1922—1926 haar secretaris en bekleedde verschillende functies in het A.T.V.-bestuur; in 1916 werd hij tot voorzitter der A.T.V. gekozen.

Wij wensen deze bijzondere collega, die reeds vele jaren deel uitmaakt van ons Algemeen Bestuur namens dit college en namens de redactie van harte geluk. Nog vele jaren in goede gezondheid en onverflauwde belangstelling en arbeidslust!

M-t.